

SZEGÉNYSÉGVIZSGÁLAT EGY FALUSI ROMA KÖZÖSSÉGBEN¹

Kónya Hanna

A romániai átmenet vesztesei között – akárcsak a térség többi országában, ahol megtalálható ez az etnikum – felülreprezentáltak a romák. Ezt a szakirodalom etnikai szegénységnek nevezi (pl. Andorka, 1998). Más szavakkal, a szegények között nagyobb az arányuk, mint az összlakosság körében. Az etnikai szegénységnek számos oka lehet, mint a faji okokból fajadó hátrányos helyzet (az előítéletesség és a diszkrimináció nyomán), az alacsony képzettség, az átlagosnál magasabb írástudatlanság, a többségi társadalom ignoranciája (Zamfir, Zamfir, 1993; Zamfir, 2001).

Kutatásom helyszíne Székelykocsárd², ahol egy szegény roma közösséget vizsgálok. Székelykocsárd Fehér megyében, Nagyenyed közelében található. Régebben – körülbelül az ötvenes évek közepéig – szinte csak magyarok és romák laktak. A beszámolók szerint valamivel később ideköltöző románok is tökéletesen beszéltek magyarul. 30-40 évvel ezelőtt 12 osztályos bentlakásos iskola volt itt, ahová a környező falvakból (Décse, Földvár, Nagylak, Miriszló, Gerend, Harasztos, Maroscsúcs) a gyerekek ide jöttek iskolába. Székelykocsárdra területi migráció során került a románok és a romák nagy része. Idejövetelüknek oka a munkahely-keresés (TSZ, Állami Gazdaság), vagy házasság lehetett. Székelykocsárdnak 1992-ben lakosa 2745 volt, etnikailag vegyes összetételű. Az 1992-es népszámlálási adatok szerint a község lakossága etnikai eloszlása a következő volt: 200 roma, azaz 7,2 százalék, 752 magyar, azaz 27,3 százalék és 1793 román, azaz 65,3 százalék. Összesen 670 ház van, ez

átlagban 4,0 személyt jelent lakásonként. A községhez közigazgatásilag még hozzátartozik Vajdaszeg is, ahol 200 ház van, a lakosság száma 512 személy, valamennyi román.

Kutatásom során azt vizsgálom, hogy a mindennapok szintjén, hogyan nyilvánul meg a romákra jellemző etnikai szegénység (illetve, hogy mit jelent itt egyszerre szegénynek és romának lenni). A romák térben és társadalomilag szegregáltak élnek. Ezt eddig (2002 november - 2003 február között) főleg minőségi módszerekkel – részt vevő megfigyelés és félstruktúrált interjúkkal – kutattam.

Előzetes eredményeim szerint a romákra jellemző szegénységet jelentősen befolyásolja a többséggel fennálló – nemegyszer ellenséges, olykor nyíltan konfliktusos – viszony. A többség mentális térképén a romák egy homogén populációt képeznek, akiket lehetőség szerint kerülnek (az útvonalakban a nem romák tudatosan elkerülik a telepet, „*még ha arra közelebb is volna*”) és címkéznek. A romák viszonya azonban eltérő a többséget jelentő románokkal és magyarokkal. Ez utóbbiak esetében a viszony a két háború időszakára visszavezethető rendi, félfudális kapcsolatokhoz hasonló mintákat követnek: a kliens-patronus kapcsolat látszik alkalmazottnak, s ezek mentén jutnak hozzá a (korlátolt mennyiségű) erőforrásokhoz is. Erre utalnak a nyelvi szinten megjelenő megnevezések is: a „*naccsága*” és a „*tekintetes asszony, uram*” megszólítások.

A továbbiakban ezen viszonyok mentén kívánok tovább kutatni.

JEGYZETEK

1. A kutatás előzetes eredményeit a szerző a 2002. decemberében megrendezett ETDK-n mutatta be (a szerkesztő megjegyzése).

KÖNYVÉSZET

Andorka Rudolf. (2000) *Bevezetés a szociológiába*. Budapest: Osiris

Zamfir, Catalin (2001) „Situția sărăciei în România, dimensiuni, surse, grupuri de risc” (A szegénység helyzete Romániá-

ban, dimenziók, források és kockázati csoportok). In. România Socială 2001/2.

Zamfir, Elena-Cătălin Zamfir szerk. (1993) *Țiganiii între ignorare și îngrijorare (Cigányok [helyzete] a [többség] ignoranciája és az aggodás között)*. București: Editura Alternative